

โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนบ้านนาเกลือ หมู่ที่ 1 ตำบลคลองตำหรุ

- หน่วยงานดำเนินงาน** : ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
- ที่ตั้ง** : 71/3 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
- ประวัติการก่อตั้ง** : ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ.2545
- : วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2552 ได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริระดับอำเภอ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
- ลักษณะการดำเนินกิจกรรม/รูปแบบการดำเนินกิจกรรมของชุมชน/กิจกรรมโดดเด่น** : การน้อมนำแนวพระราชดำริ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทำงาน
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาอาชีพ
และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การมีส่วนร่วมของชุมชน** : การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาอาชีพ และมีการบริหารจัดการป่า
ชายเลนโดยชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่างๆ แบบมีส่วนร่วม
- การเชื่อมโยงเครือข่าย/การขยายผล/ปัจจัยที่ส่งผลให้สำเร็จ** : การขยายผลศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไปสู่กลุ่ม/องค์กร
ต่างๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน และเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ
หน่วยงานภายนอก
- : การจัดตั้งเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งและป่าชายเลน ตำบลคลองตำหรุ
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
- ผู้รับผิดชอบ/การติดต่อ** : นายสมิต ธารา เบอร์โทรศัพท์ 08 1335 7509, 08 1110 8400

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านนาเกลือ เป็นพื้นที่ราบติดป่าชายเลน พื้นที่ทั้งหมดจึงประกอบไปด้วยพื้นที่ดินเค็ม เหมาะสำหรับการทำประมง ทำนาเกลือ ทำฟืนและทำนากุ้ง

สภาพภูมิอากาศ

คล้ายคลึงกับบริเวณภาคกลางของประเทศไทย เป็นอากาศแบบโซนร้อน อุณหภูมิสูงสุด 35 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 17 องศาเซลเซียส อุณหภูมิโดยทั่วไปเฉลี่ย 26 องศาเซลเซียส

ข้อมูลประชากร

ข้อมูลประชากรบ้านนาเกลือ หมู่ที่ 1 ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี แยกตามจำนวนครัวเรือน และประชากรชาย หญิง มีจำนวนดังนี้

จำนวนครัวเรือน	873	ครัวเรือน
จำนวนประชากร รวม	1,622	คน
ชาย	792	คน
หญิง	830	คน

ศาสนา ภาษา และชาติพันธุ์

ประชาชนส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ และใช้ภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร

วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ประเพณีบุญกองข้าว จัดกิจกรรมประมาณเดือนพฤษภาคมของทุกปี
กิจกรรม จัดงานพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ทำบุญกองข้าว และมีมหรสพสมโภช
2. ประเพณีสงกรานต์ จัดกิจกรรมประมาณเดือนเมษายนของทุกปี
กิจกรรม จัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวและขอพรจากผู้สูงอายุ
3. ประเพณีลอยกระทง จัดกิจกรรมประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปี
กิจกรรม จัดงานประเพณีลอยกระทงเพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณี
4. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จัดกิจกรรมประมาณเดือนกรกฎาคมของทุกปี
กิจกรรม จัดกิจกรรมแห่เทียนเข้าพรรษาเพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณี
5. ประเพณีทำบุญศาลแม่บ่อและป่าชายเลน จัดกิจกรรมประมาณเดือนมีนาคมของทุกปี
กิจกรรม จัดกิจกรรมทำบุญเลี้ยงพระ สักการะเซ่นไหว้ศาลแม่บ่อและป่าชายเลน
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ภูมิปัญญาการทำนาเกลือ
 - ภูมิปัญญาป่าชายเลน

การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของประชาชน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. กลุ่มอาชีพการทำนาเกลือ	จำนวนร้อยละ 10
2. กลุ่มอาชีพประมงแบบเลี้ยง คือ เลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ได้แก่ หอยแมลงภู่ หอยแครง ปูทะเล ปลากระพง ฯลฯ	จำนวนร้อยละ 10
3. กลุ่มอาชีพประมงโดยวิธีธรรมชาติ	จำนวนร้อยละ 10
4. กลุ่มอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวนร้อยละ 40
5. กลุ่มอาชีพค้าขายและอื่นๆ	จำนวนร้อยละ 30

การรวมกลุ่มในชุมชน

กลุ่มเกษตรกรนาเกลือ

กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า

กลุ่มปลูกพืชไร่นา

กลุ่มดอกไม้ไม้ประดับ และแบ่งกั้นประดิษฐ์

กลุ่มทำน้ำยาเอนกประสงค์

กลุ่มทำผ้าบาติก

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการพัฒนาอาชีพ

**ความเป็นมา หรือ แรงบันดาลใจในการดำเนินงานอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของชุมชน (กลุ่ม) หรือ เครือข่ายชุมชน**

คำขวัญตำบลคลองตำหรุ

ประตูเมืองชล

ตำบลนาเกลือ

มากเหลืออุตสาหกรรม

งามล้ำค่าป่าชายเลน

ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงสร้างศูนย์ฯ

ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 71/3 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยใช้โครงสร้างของคณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน ประกอบด้วย คณะกรรมการ จำนวน 25 คน และสมาชิก จำนวน 181 คน ดำเนินการก่อตั้งมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545 จนถึงปัจจุบัน

บทบาทหน้าที่

สร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน ในการวางแผนบริหารจัดการป่า ให้เกิดความยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชน เด็ก เยาวชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ฝักระวัง ป้องกันการบุกรุกทำลายป่าชายเลน และเพิ่มพื้นที่การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และป่าชายเลน

การจัดโครงสร้างและการบริหารศูนย์ฯ

การบริหารจัดการมีโครงสร้างการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ ดังนี้

1. นายสมิต	ธารา	ประธานกรรมการ
2. นายเขียน	อายุเจริญ	รองประธาน
3. นายมนัส	ลิมประเสริฐ	รองประธาน
4. นางสุภาพ	ธารา	เลขานุการ
5. นางเจษฎา	บุญแก้ว	ผู้ช่วยเลขานุการ
6. นางกัญญาดา	อินพุ่ม	เหรัญญิก
7. นางสาวจันทนา	ไวยณงค์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
8. นางอัมไพ	เกตุสละ	ปฎิคม
9. นางปิ่นแก้ว	ทองอยู่	ปฎิคม
10. นางพจนาล	ปลั่งบัวแก้ว	ปฎิคม
11. นางรัตนพร	นิสสัยมัน	ประชาสัมพันธ์
12. นางนงค์นุช	วันนุประธรรม	ประชาสัมพันธ์
13. นางเจริญสุข	ประสิทธิ์สุข	ประชาสัมพันธ์
14. นางรัตนา	เทศฤทธิ์	ประชาสัมพันธ์
15. นายเสน่ห์	นิลวงษ์	ประชาสัมพันธ์
16. นายสัมพันธ์	เล็กจี	กรรมการ
17. นายไพโรจน์	เอมสถิตย์	กรรมการ
18. นายบุญชู	โณศิริ	กรรมการ
19. นายยุทธพล	แสงสว่าง	กรรมการ
20. นายชวีรัตน์	ผั่นประเสริฐ	กรรมการ
21. นายณรงค์	สุขสวัสดิ์	กรรมการ
22. นายขวัญเมือง	วงศ์ทอง	กรรมการ
23. นายสำรวย	มีสุข	กรรมการ
24. นายสุเมธ	ธารา	กรรมการ
25. นายอิทธิพรทรัพย์	อายุเจริญ	กรรมการ
26. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล		ที่ปรึกษา
27. เจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบล		ที่ปรึกษา
28. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนประจำตำบล		ที่ปรึกษา
29. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		ที่ปรึกษา

คณะกรรมการดังกล่าว มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ การประสานงานเครือข่ายการอนุรักษ์ฯ และมีการประชุมคณะทำงานด้านต่างๆ ทุกวันเสาร์แรกของเดือน หรือตามวาระที่ได้นัดหมาย เพื่อแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหา สรุปผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา และวางแผนปฏิบัติงานในการขับเคลื่อนของกลุ่ม/กิจกรรม

การประชุมคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ด้านการบริหารจัดการป่าชายเลน ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ป่า

สภาพพื้นที่ป่าชายเลนในอดีต

สภาพพื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบัน

ในอดีตตำบลคลองตำหรุ เคยได้ชื่อว่าเป็นตำบลที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และสัตว์น้ำป่าชายเลน ของจังหวัดชลบุรี แต่ในปัจจุบันจากสภาพการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตของชุมชน ตลอดจนการทำนาเกลือ ที่ล้ำเกินเข้าไปในผืนป่าชายเลน ทำให้พื้นที่ป่าที่เคยใช้ในการเป็นที่อยู่อาศัยขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของคนในชุมชนหมดไป กลายเป็นที่อยู่อาศัยของคนและโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนจำนวนมาก ที่เคยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสัตว์น้ำป่าชายเลนในการเลี้ยงชีพ จนกระทั่งสัตว์น้ำบางชนิด สูญพันธุ์ไปก็มี

ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2538 องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตำหรุ ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา การรุกล้ำพื้นที่ป่าชายเลน จากชาวบ้านเพื่อประกอบอาชีพทำนาเกลือ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ด้วยการใช้วิธีเจรจา สร้างความเข้าใจ ในเรื่องสิทธิ และเขตพื้นที่ครอบครองที่ดิน ในการประกอบอาชีพ ชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเยี่ยม โดยยินยอม อพยพออกจากพื้นที่ ด้วยความสมัครใจ หลังจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลคลองตำหรุ ได้จัดหางบประมาณ ทำโครงการขุดคลองกันเขตเป็นกันชนระหว่างพื้นที่ของชาวบ้านและป่าชายเลนออกจากกันอย่างชัดเจนเป็นระยะทางยาวประมาณ 6,000 เมตร จากพื้นที่ที่ขอคืนมาจากชาวบ้านมีเนื้อที่กว่า 450 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างเปล่าและพื้นที่ข้างเคียง ก็เป็นพื้นที่เสื่อมโทรมจากสารเคมีตกค้างที่ชาวบ้านเคยใช้ฆ่าปลาหมอเทศและสัตว์น้ำส่วนเกินในบ่อกุ้งนั่นเอง

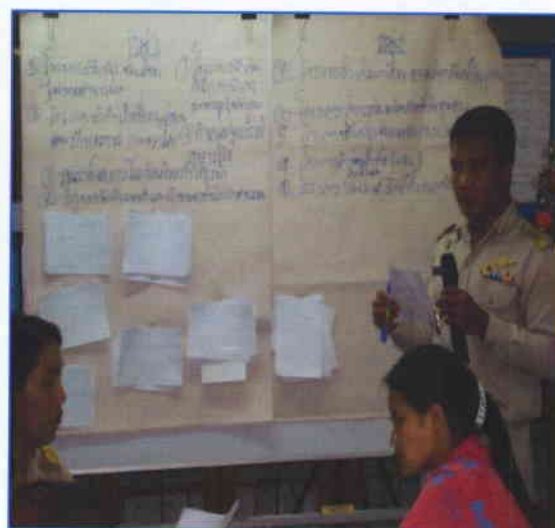
ปี พ.ศ. 2544 กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองตำหรุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชน ได้ร่วมกันทำโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 72 พรรษา ขึ้นเป็นครั้งแรกหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมของโครงการ ปรากฏว่าโครงการที่ผ่านมา ไม่ประสบผลสำเร็จ เปอร์เซ็นต์รอดต่ำ มีผลมาจากเป็นพื้นที่ดินเสื่อมสภาพ หรือดินตาย จากการใช้สารเคมีฆ่าปลาในบ่อกุ้ง ทำให้สารเคมีตกค้างทั่วพื้นที่ข้างเคียง จากนั้นนายสมิต ธาราจึงได้ริเริ่มชักชวนชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่มีจิตอาสาเสียสละ ร่วมกันสานต่อโครงการปลูกป่าต่อจากโครงการเดิม

ปี พ.ศ. 2545 ส่วนบริหารจัดการป่าชายเลนที่ 1 จังหวัดชลบุรี และสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 5 (ชลบุรี) ได้เข้ามาสนับสนุนงบประมาณและพันธุ์กล้าไม้ให้ชาวบ้านได้ดำเนินการปลูกต่อมาอย่างจริงจัง โดยมีกลุ่มจิตอาสาเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาแต่อย่างใด

ปี พ.ศ. 2547 ส่วนบริหารจัดการป่าชายเลนที่ 1 ชลบุรี และสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 5 (ชลบุรี) ได้ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชายฝั่ง หมู่ 1, หมู่ 4 และ หมู่ 6 เสริมสร้างความรู้ในด้านบริหารจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนอย่างเข้มข้น และยังส่งเสริมผลักดันให้ชาวบ้านที่ผ่านการฝึกอบรมและประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งกลุ่มองค์กรภาคประชาชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ในการแก้ไขปัญหาป่าชายเลนและสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนมา เป็นการจุดประกายสร้างขวัญกำลังใจอย่างจริงจัง ใช้หลักการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ทำให้สัตว์น้ำที่เคยหมดไปได้กลับคืนมา และพลิกพื้นผิวน้ำกลับคืนมาเป็นผืนป่าที่ใหญ่ที่สุด มีเนื้อที่กว่า 2,000 ไร่ และอุดมสมบูรณ์ที่สุดด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์น้ำป่าชายเลนของจังหวัดชลบุรี ภายใต้กลุ่มที่มีชื่อว่า “กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการพัฒนาอาชีพตำบลคลองตำหรุ” ร่วมกันกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ กำหนดระเบียบข้อบังคับ เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติร่วมกัน และกำหนดโครงการร่วมกันชื่อโครงการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พัฒนาอาชีพ และฟื้นฟูป่าชายเลน เป็นกิจกรรมทำร่วมกันมาอย่างเข้มแข็ง ด้วยการรู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความผูกพัน เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างจริงจัง และให้ชุมชนรู้จักการเคารพความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันอย่างมีสติ โดยการน้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในการดำเนินชีวิตของชุมชนตลอดมา

การวางแผนการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้มีการบริหารจัดการพื้นที่ป่าโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในรูปแบบของกระบวนการแผนชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก ห่วงแหน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

เวทีประชุมประชาคมทบทวนปรับปรุงแผนชุมชน
โดยการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองตำหรุ

แผนงาน / โครงการ มาตรการและรายละเอียดการดำเนินงาน

แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่	แผนงาน/โครงการ	ขนาด/ปริมาณ	ระยะเวลา ดำเนินการ (ปี)	พื้นที่ ดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงานดำเนินการ			ผู้รับผิดชอบ/ ประสานงาน
						ชุมชนทำเอง	ร่วมกับ หน่วยงานอื่น	ขอรับการ สนับสนุน งบประมาณ	
1	โครงการอนุรักษ์และปลูกป่าชายเลน	ตลอดปี	2557-2559	หมู่ที่ 1	100,000		✓		ชุมชน/กลุ่มอนุรักษ์ฯ/อบต.
2	โครงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ตลอดปี	2557-2559	หมู่ที่ 1	ไม่ใช้ งบประมาณ	✓			ชุมชน/กลุ่มอนุรักษ์ฯ /อบต.
3	โครงการชุมชนร่วมใจรักษ์สิ่งแวดล้อม	2 ครั้ง/ปี	2557-2559	หมู่ที่ 1	ไม่ใช้ งบประมาณ	✓			ชุมชน/กลุ่มอนุรักษ์ฯ /อบต.
4	การสร้างทัศนียภาพปรับปรุงภูมิทัศน์ที่อยู่อาศัยภายในชุมชนให้น่าอยู่	1 ครั้ง/ปี	2557-2559	หมู่ที่ 1	50,000			✓	ชุมชน/กลุ่มอนุรักษ์ฯ /อบต.
5	ปรับปรุงซ่อมแซมการกักเซาะชายฝั่งของป่าชายเลน	1 ครั้ง/ปี	2557-2559	หมู่ที่ 1	100,000			✓	อบต./ส่วนบริหารจัดการป่าชายเลนที่1/กลุ่มอนุรักษ์ฯ/กองทุนพัฒนาไฟฟ้า

ที่	แผนงาน/โครงการ	ขนาด/ปริมาณ	ระยะเวลา ดำเนินการ (ปี)	พื้นที่ ดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงานดำเนินการ			ผู้รับผิดชอบ/ ประสานงาน
						ชุมชนทำเอง	ร่วมกับ หน่วยงานอื่น	ขอรับการ สนับสนุน งบประมาณ	
6	โครงการขุดลอกคลอง เชื่อม คลองกันเขต หมู่ที่ 1	ปีละ 1 ครั้ง	2557-2559	หมู่ที่ 1	200,000			✓	อบต.
7	ปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักและ หวงแหนทรัพยากรป่าชายเลน และสิ่งแวดล้อม	2 ครั้ง/ปี	2557-2559	หมู่ที่ 1	50,000		✓		อบต./ส่วนบริหาร จัดการป่าชายเลน ที่1/กลุ่มอนุรักษ์ฯ
8	ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	ตลอดปี	2557-2559	หมู่ที่ 1	100,000		✓		ชุมชน/กลุ่ม อนุรักษ์ฯ /อบต.
9	โครงการขุดลอกคลองเกลือ	ปีละ 1 ครั้ง	2557-2559	หมู่ที่ 1	500,000			✓	อบต.
10	โครงการขุดลอกแพรก - แพรกวัดเก่า - แพรกพังดอ - แพรกป่า - แพรกอีญวน - แพรกโรงภาษี - แพรกตายง	ปีละ 1 ครั้ง	2557-2559	หมู่ที่ 1	1,000,000			✓	อบต.

แผนงานด้านการป้องกันรักษาป่า

ศูนย์เรียนรู้ฯ มีระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม คือ มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปลูก ร่วมดูแลรักษาป่า และร่วมรับผลประโยชน์จากป่า และมีการดำเนินมาตรการต่างๆ ที่เป็นการปกป้องรักษาพื้นที่ป่า เช่น มีการประชุมร่วมกันกำหนดเขตการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและพื้นที่ป่าอย่างชัดเจน โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นพี่เลี้ยง การจัดฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง (รสทช.) การจัดหาเรือตรวจการชายฝั่ง การชุดแนวกันเขตป้องกันการบุกรุกและรักษาความชุ่มชื้นบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน ฯลฯ

กำหนดเขตพิทักษ์ป่าและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

จุดแนวกันเขตป้องกันการบุกรุกและเป็นคลองส่งน้ำ

ขุดร่องน้ำเพื่อรักษาความชุ่มชื้นบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน

โครงการจัดฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง (รสทช.)

เรือตรวจการและพิทักษ์ชายฝั่ง

ปักไม้ไผ่แนวกันคลื่นป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

แผนงานการฟื้นฟูโดยชุมชน

ศูนย์เรียนรู้ฯ และชาวบ้านตำบลคลองตำหรุ ได้มีแผนงานการฟื้นฟูป่าชายเลนโดยชุมชนมีส่วนร่วม และดำเนินกิจกรรมการปลูกป่าอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี เฉลี่ยแล้วจะมีกิจกรรมการอนุรักษ์และปลูกป่าชายเลน 2 ครั้ง/เดือน โดยคนในชุมชน กลุ่ม/องค์กรต่างๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน และนอกจากนี้ยังมีการเพาะพันธุ์กล้าไม้ป่าชายเลนและปล่อยสัตว์น้ำ สำหรับไว้ทำกิจกรรมการปลูกฟื้นฟูและขยายพื้นที่ป่าชายเลน

กิจกรรมเพาะพันธุ์กล้าไม้ป่าชายเลน

กิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำและปลูกป่าชายเลนโดยชุมชน

สุขภาวะและสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น ระบบสาธารณสุข การจัดการขยะ น้ำเสีย

กิจกรรม Big Cleaning Day และการบำบัดน้ำเสียด้วย EM-ball

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลคลองตำหรุ ในฐานะตัวแทนภาคประชาชนที่มีการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับชุมชน/หมู่บ้าน ประชาชนในพื้นที่และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรม Big Cleaning Day ทำความสะอาด จัดเก็บขยะ ตัดแต่งต้นไม้ และรณรงค์ไม่ทิ้งขยะลงในคู คลองสาธารณะ (คลองตำหรุ) บริเวณตำบลคลองตำหรุ และพื้นที่ใกล้เคียง โดยลงพื้นที่ทำความสะอาด จัดเก็บขยะ ตัดแต่งต้นไม้ พร้อมกับรณรงค์ขอความร่วมมือประชาชนไม่ทิ้งขยะลงในคู คลอง และทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชน ได้รับทราบถึงปัญหาที่ทุกคนต้องช่วยกัน ตระหนักถึงปัญหา และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน รวมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะและของเน่าเสียลงในคู คลอง เพื่อรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม/โครงการส่งเสริม ECO for Life

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) จัดประกวดโครงการส่งเสริม ECO for Life ภายใต้แนวคิด “ขยะสร้างสรรค์ นำคุณค่าสู่ชุมชน (From Waste to Social Benefit)” โดยความร่วมมือของ นิคมฯ โรงงาน ชุมชน ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องจาก โครงการ ECO Symbiosis ที่ กนอ. ได้ดำเนินการแล้วในปี 2556 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง นิคมอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น สู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ภายใต้หลักการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมและเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันของภาคอุตสาหกรรม สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริม ECO for Life โดยจัดการประกวดโครงการฯ นำวัสดุเหลือใช้จากพื้นที่นิคมฯ มาใช้ประโยชน์ใหม่เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อชุมชนโดยรอบนิคมฯ ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจ และสามารถนำแนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพราะในปัจจุบัน การกำจัดขยะเป็นปัญหาใหญ่ของชุมชนรอบนิคมฯ โครงการ ECO for Life เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน การสร้างรายได้ การสร้างความสามัคคีระหว่างนิคมอุตสาหกรรม โรงงานในพื้นที่นิคมฯ และชุมชน โดยรอบนิคมฯ และเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิดและการพัฒนาสังคมและชุมชนโดยรอบนิคมฯ ให้มีความเข้มแข็ง สร้างให้เกิดการอยู่ร่วมกันระหว่างนิคมฯ โรงงาน และชุมชน ได้อย่างกลมกลืนและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดเวทีประชาคม

ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้มีการจัดประชุมทุกวันเสาร์แรกของเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดเห็น และวางแผนในการบริหารจัดการป่าร่วมกัน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับประโยชน์และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

การจัดเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น

ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้มีการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง และได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่า ให้กับเยาวชน/ชุมชน/กลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เข้ามาจัดกิจกรรมในพื้นที่ และมีการเดินทางไปทัศนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับกลุ่มเครือข่ายการอนุรักษ์ป่าไม้อื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นสาธารณะประโยชน์ ก่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศป่าชายเลน

การสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ

- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตำหรุ
- เทศบาลตำบลคลองตำหรุ
- มณฑลทหารบกที่ 14
- กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์
- โรงไฟฟ้าบางปะกง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
- บริษัท อมตะ บี.กริม เพาเวอร์ จำกัด
- บริษัท สยามโตโยต้า อุตสาหกรรม จำกัด

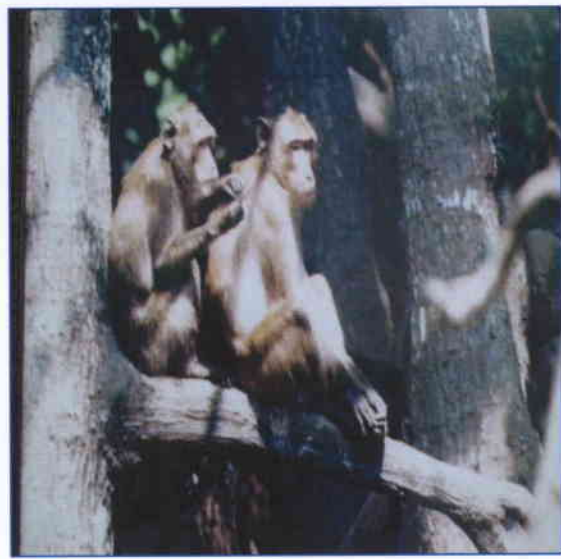
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี)
- สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 5 (จ.ชลบุรี)
- ส่วนบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 (ชลบุรี)
- สำนักงานปกครองอำเภอเมืองชลบุรี
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองชลบุรี
- และอื่นๆ

ด้านการใช้ประโยชน์จากป่า

พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ป่าชายเลนตำบลคลองตำหรุ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศมากที่สุด ในจังหวัดชลบุรี และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางนิเวศวิทยา สำหรับนักท่องเที่ยว คนในชุมชน เด็กและเยาวชน ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์และปลูกป่าชายเลน

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล

แหล่งท่องเที่ยวดูปลาโลมา

แหล่งท่องเที่ยวดูหิ่งห้อยบริเวณรอบพื้นที่ป่าชายเลน

แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติป่าชายเลน
(อาคารศูนย์เรียนรู้เชิงอนุรักษ์ป่าชายเลน)

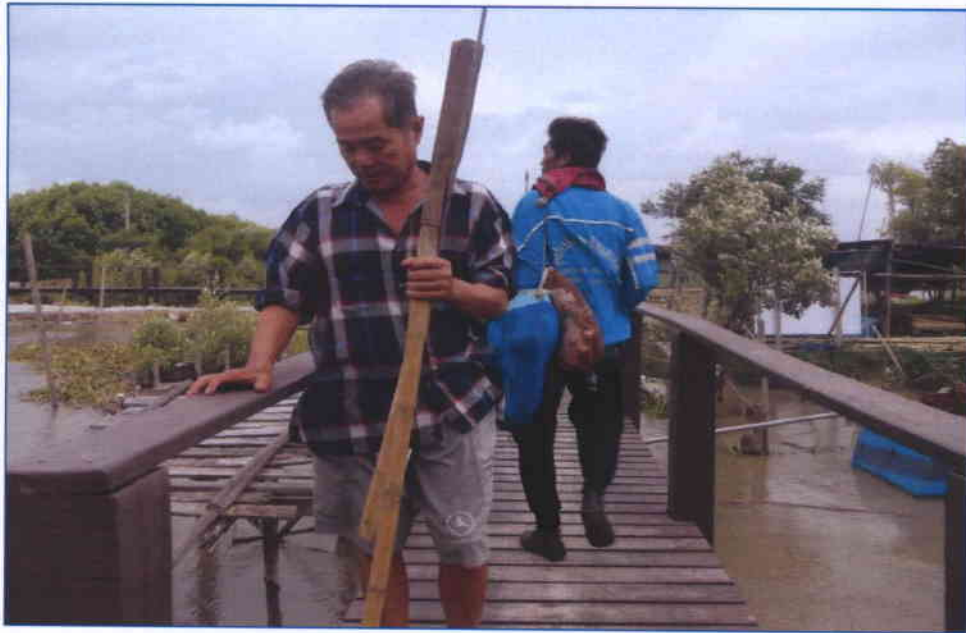
เป็นแหล่งจับสัตว์น้ำของชุมชน

ลากอวนจับปลา

ออกจับปูแสมตามธรรมชาติ

ออกขุดปูทะเลตามธรรมชาติ

ดักปูแสมโดยใช้เครื่องมือดักและเหยื่อ

การสร้างอาชีพของชุมชนจากป่าชายเลน

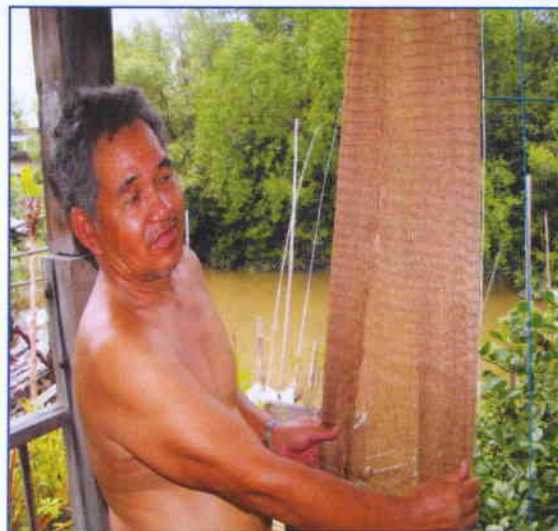
เก็บขวดพลาสติก/ขยะรีไซเคิลไว้ขาย ลมมลภาวะในป่าชายเลน

เก็บไม้ไผ่ไว้ใช้ประโยชน์และขาย และปักแนวกันคลื่นป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

นำไม้ป่าชายเลนมาเพาะเลี้ยงเป็นไม้ประดับ

นำเปลือกของต้นปรงหมู มายอมผ้า เท และ อวน

ด้านความคิดริเริ่ม

วางแผนการใช้ประโยชน์จากป่าในอนาคต

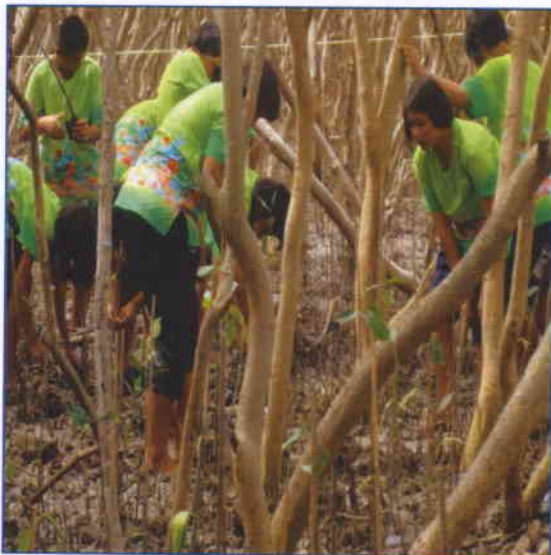
ศูนย์เรียนรู้ฯ มีการวางแผนการใช้ประโยชน์จากป่าในอนาคต ภายใต้เงื่อนไขระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม และแผนชุมชนโดยชุมชนซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและขยายพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อเป็นอาหารและการประกอบอาชีพ
2. ด้านเป็นแหล่งขยายพันธุ์พืชสมุนไพรป่าชายเลน เป็นอาหารและยารักษาโรค
3. ด้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป
4. ด้านเป็นแหล่งพลังงานทดแทน ได้แก่ ทำไม้ฟืน เผาถ่าน
5. ด้านเป็นวัสดุสร้างที่อยู่อาศัยของชุมชนชายฝั่ง
6. ด้านเป็นศูนย์รวมพันธุ์ไม้ป่าชายเลน
7. ด้านการเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ

มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชน คือ แกนหลักที่สำคัญในการดูแล และรักษาป่าให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ศูนย์เรียนรู้ฯ จึงได้มีการปลูกจิตสำนึก ให้เด็กและเยาวชน รักและหวงแหนป่าชายเลน โดยกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าที่เกิดขึ้นทุกกิจกรรมจะมีเด็กเข้ามามีส่วนร่วม และนำองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา ทำให้ป่าชายเลนตำบลคลองตำหรุ เป็นแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน

การฝึกอบรม อสม.น้อย อนุรักษ์ป่าชายเลน จากรุ่นสู่รุ่น

ห้องเรียนปายเลน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมและวิธีการแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

- บริบทความเป็นชุมชนเมือง ทำให้มีประชากรมาจากหลายพื้นที่ และมีอาชีพหลากหลาย ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม สมาชิกในชุมชนมีการย้าย เข้า-ออก หมู่บ้าน/ชุมชนบ่อยครั้ง เพราะส่วนหนึ่งยังเป็นบ้านเช่า และเป็นบ้านจัดสรรที่ต่างคนต่างอยู่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กันมากนัก

แนวทางการแก้ไข

- ใช้กลุ่มแกนนำชุมชน/กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นตัวแทนในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และสร้างความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้กับสมาชิกในชุมชน

การขับเคลื่อนขยายการอนุรักษ์ไปสู่ชุมชนข้างเคียงหรือองค์กรอื่นๆ ในชุมชน/การสร้างเครือข่าย

ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้มีการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง และได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ให้กับเยาวชน/ชุมชน/กลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เข้ามาจัดกิจกรรมในพื้นที่ และมีการเดินทางไปทัศนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับกลุ่มเครือข่ายการอนุรักษ์ป่าไม้อื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นสาธารณะประโยชน์ ก่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศป่าชายเลน

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ปัจจุบันกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลคลองตำหรุ ภายใต้ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นผู้ประสานงาน เชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรต่างๆ เข้ามาสนับสนุนงบประมาณ และโครงการปลูกป่า พร้อมทั้งปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำอย่างต่อเนื่อง และช่วยกันรณรงค์ปลูกจิตสำนึก ให้ประชาชนและเยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าป่าชายเลน โดยร่วมกัน ลด เลิก การใช้สารเคมีในบ่อกุ้งและแหล่งน้ำต่างๆ แก้วกฤติให้เป็นโอกาส โดยการนำปาลามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและปุ๋ยชีวภาพ ส่งผลให้สัตว์น้ำกลับคืนมาอย่างรวดเร็ว สำหรับใช้เลี้ยงชีพของคนในชุมชนและตำบลข้างเคียง สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอย่างมั่นคง สำหรับกลุ่มอนุรักษ์ฯ ยังสร้างผลงาน สร้างชื่อเสียง กิจกรรม ความภูมิใจให้กับหมู่บ้าน / ตำบล สู่ระดับจังหวัดและประเทศ จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นผืนป่าที่ใหญ่ และอุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดชลบุรี จากความร่วมมือร่วมใจของประชาชน เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เป็นสมบัติของชาติและประชาชนอย่างยั่งยืนตลอดไป

ผลงานกิจกรรมและความภาคภูมิใจ

ปี พ.ศ. 2547	- ตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อพัฒนาอาชีพ ตำบลคลองตำหรุ - ตั้งกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและปุ๋ยชีวภาพชุมชน (ปาลาหมอตัดเดียว OTOP) - ตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลคลองตำหรุ (รางวัลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรฯ ดีเด่นอันดับ 2 จังหวัดชลบุรี)
ปี พ.ศ. 2548	- ได้เข้ารับพระราชทานพันธุ์กล้าไม้จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
ปี พ.ศ. 2550	- ได้รับโล่รางวัล “คนดีศรีเมืองชล” สาขาผู้นำท้องที่
ปี พ.ศ. 2551	- ได้รับพระราชทานโล่รางวัลชนะเลิศ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็นเป็นสุข” - ได้รับโล่รางวัลชนะเลิศ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนดีเด่น จังหวัดชลบุรี - ได้รับโล่รางวัลสิงห์ทอง แผนชุมชนดีเด่น ระดับเขต - ได้รับโล่รางวัลชนะเลิศ หมู่บ้านเขียวขจี ดีเด่น (มูลนิธิสถาบันราชพฤกษ์) - ได้รับโล่รางวัลชนะเลิศ “ครอบครัวพัฒนา ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีสุข” จังหวัดชลบุรี
ปี พ.ศ. 2551	- ก่อตั้งศูนย์เรียนรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - ก่อตั้งกองทุนฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชน ตำบลคลองตำหรุ - ก่อตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดิน
ปี พ.ศ. 2552	- ก่อตั้งศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน - โครงการจัดการเขตพื้นที่อนุรักษ์สัตว์น้ำชุมชน เพื่อชุมชน - ได้รับโล่รางวัล กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาอาชีพ ดีเด่น (พื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทย)

- ปี พ.ศ. 2553 - ได้รับโล่รางวัลชุมชนดีเด่นการอนุรักษ์ป่าชายเลน ประจำปี 2553
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ปี พ.ศ. 2554 - ได้รับโล่รางวัลชุมชนดีเด่นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
ประจำปี 2554
(การสัมมนาป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ 14)
- ปี พ.ศ.2556 - รับโล่รางวัลคนดีแทนคุณแผ่นดิน จังหวัดชลบุรี โครงการแทนคุณแผ่นดิน
ปี 2556
- ปี พ.ศ.2557 - รับโล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขากฎมปิญญาชาวบ้าน
ด้านสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2557

ภูมิปัญญาปายายเลน

นายชวีรัตน์ ผันประเสริฐ

71/1 ม.1 ต.คลองตำหรุ อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

อาชีพ ค้าขาย

จาก

ใบ เป็นแบบขนนก ยาว 4-9 เมตร ลักษณะแข็ง ตั้งตรงขึ้น ใบย่อยรูปใบหอก ยาว 0.9- 1.3 เมตร เรียงตัว 2 แถวคล้ายใบมะพร้าว มีกาบใหญ่เป็นกอ ผิวใบด้านบนสีเขียวเป็นมัน ด้านท้องใบสีเขียวเหลือง ฐานใบอ้วนซ้อนทับกัน

ดอก ออกที่ง่ามใบ บริเวณใกล้ปลายยอด ดอกเป็นดอกแยกเพศแต่อยู่ต้นเดียวกัน ดอกเพศเมียเป็นช่อกระจุกแน่น ล้อมรอบด้วยดอกเพศผู้ เป็นช่อเชิงลดขนาดสั้น ซึ่งดอกเพศผู้จะเรียงอยู่บนช่อดอกแบบทางกระรอก ก้านดอกสีน้ำตาล ดอกสีเหลืองเข้ม

ผล ออกเป็นช่อ แต่ละช่อมีผลเป็นจำนวนมาก ช่อผลห้อยลง ผลอัดกันแน่น เป็นรูปทรงกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร ผลเป็นรูปเหลี่ยมทรงแปดเหลี่ยม ยาว 7-10 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียว และเป็นสีดำเมื่อแก่ ผลแห้งติดอยู่บนต้น ก่อนที่ร่วงหล่น เปลือกของผลเป็นเส้นใยอัดกันแน่น เมล็ดรูปไข่ สีขาว แข็ง ยาว 3-5 เซนติเมตร รับประทานได้ ผลแก่ราวๆ เดือนตุลาคม - ธันวาคม

จาก มักขึ้นตามบริเวณริมแม่น้ำลำคลองที่เป็นน้ำกร่อย ประโยชน์ด้านสมุนไพร ใบ มีรสฝาดแก้ลมจืดต่างๆ ขับเสมหะ และดับพิษทั้งปวง น้ำตาลจาก สมานริดสีดวงทวารได้

ภูมิปัญญา ประโยชน์ของต้นจาก เราสามารถนำต้นจากมาใช้ประโยชน์ ได้หลายอย่างเช่น ใบอ่อนนำมาตัดเป็นท่อนสั้นๆ ใส่ยาฉุนใช้สูบแทน บุหรี่ได้ เรียกว่า “มวนใบจาก” ใบจากที่เป็นสีเขียวสด ก็นำมาใช้ห่อขนมขายได้ เรียกว่า ขนมจาก โดยนำมาคัดแปลงเติมมะพร้าวอ่อน หั่นฝอยลงไป ด้วยเพิ่มรสชาติ และยังสามารถนำมาทำเป็นข้าวต้มหาง เพื่อใช้ในงานประเพณี “วันออกพรรษา” ส่วนใบแก่ก็นำมาเย็บ เป็นตับ เรียกว่า ตับจาก ใช้ขายสำหรับมุง หลังคาบ้านได้

วิธีการ ทำจากสำหรับมุงหลังคาบ้าน ให้นำใบจากที่หาได้ตามท้องถิ่น นำมาเย็บ เป็นตับ เรียกว่า ตับจาก ใช้ขายสำหรับมุง หลังคาบ้าน

วิธีการ ทำใบยาสูบ โดยใช้ใบอ่อนนำมาตัดเป็นท่อนสั้นๆ ใส่ยาฉุนใช้สูบแทน บุหรี่ได้ เรียกว่า “มวนใบจาก”

วิธีการ ทำข้าวต้มหาง นำข้าวต้มที่ทำการมูลเรียบร้อยแล้ว มาห่อด้วยใบจาก แล้วมัดด้วยตอก จากนั้นก็นำไปนึ่ง เมื่อสุกแล้วสามารถรับประทานได้ทันที

วิธีการ ทำขนมจาก ไข่ใบจากที่เป็นสีเขียวสด ก็นำมาใช้ห่อขนมขายได้ เรียกว่า ขนมจาก โดยนำมา คัดแปลงเติมมะพร้าวอ่อน หั่นฝอยลงไป ด้วยเพิ่มรสชาติ

นาย สมิต ธารา

โคนต้นไม้รากค้ำยัน

71/3 ม.1 ต.คลองตำหรุ อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

อาชีพ ผู้ใหญ่บ้าน

ปรังทะเล

เป็นพืชพวกเฟิร์น มีลำต้น เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน ชู ส่วนของใบขึ้นมา เป็นกอ ที่เหง้ามีเกล็ดใหญ่สีน้ำตาล

ใบ เป็นใบประกอบขนนก แผ่นใบรูปใบหอก ขนาด 30-60 ซม. x 690-180 ซม. ก้านใบมีหนามแข็งสั้นๆ ใบย่อยรูปหอกขนานแคบ ขนาด 4-8 x 30-50 ซม. มี 15 -30 คู่เรียงสลับ ผิวเรียบเป็นมันใบไม่สร้างสปอร์ ปลายใบกลม ถึงหยักเว้า และมีติ่งหนามสั้นๆ ใบย่อยที่สร้างสปอร์อยู่ปลายกิ่ง มีขนาดเล็กกว่าใบย่อย ที่ไม่สร้างสปอร์ ซึ่งอยู่ทางด้านโคนใบกลุ่มของอับสปอร์เรียงตัวชิดกันเต็มพื้นที่ด้านล่างของแผ่นใบย่อยมีขนปกคลุมเล็กน้อยขยายพันธุ์โดยใช้สปอร์และลำต้น

ปรงทะเล มักขึ้นเป็นกลุ่มตามที่ลุ่มชื้นแฉะด้านหลังป่าชายเลนและป่าน้ำกร่อยแต่บางครั้งพบในที่โล่งตามป่าพรุ ใบอ่อนกินได้

ภูมิปัญญา ประโยชน์ของต้นปลงทาง สามารถมารับประทาน และทำยารักษาโรคแก้ผดผื่นคัน

วิธีการ ปลงทางเป็นต้นไม้ที่ขึ้นอยู่กึ่งไม้ตามริมคลองในที่ชื้นแฉะ ประโยชน์ของต้นปรงทางคือ ใบอ่อนนำมาแกงส้ม บางคนก็นำมาต้มจิ้มน้ำพริก ส่วนหัวหรือเง้าก็ยังนำมาผสมกับน้ำปูนใสทาแก้คัน แก้ผดผื่นได้อีกด้วย

นาง สุภาพ ธารา

71/3 ม.1 ต.คลองตำหรุ อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

อาชีพ ค้าขาย/ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ชะคราม

เป็นไม้ล้มลุกที่มีอายุหลายปีเมื่ออายุมากขึ้นจะพัฒนาจนลำต้นมีเนื้อไม้เป็นพุ่มขนาดเล็ก สูงประมาณ 1 เมตร ลำต้นเดี่ยว ทรงพุ่มแผ่กระจาย แตกกิ่งก้านตั้งแต่โคนต้นมักมีรากออกบริเวณข้อ

ในระดับต่ำ ลำต้นแก่มีผิวหยาบจากรอยแผลที่เกิดจากใบที่ร่วงหล่นไปแล้ว

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ เปียกกันแน่น ไม่มีก้านใบ ใบรูปแถบยาว 1-6 ซม. ใบอวบน้ำมีนวลสีเขียวสดหรือสีเขียวอมม่วงในฤดูแล้งจะเปลี่ยนเป็นสีแดงอมม่วงอ่อนๆ

ดอก ออกที่ปลายยอด เป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ช่อดอกยาว 3-18 ซม. แต่ละกระจุกประกอบด้วยดอกย่อยจำนวนมาก ใบประดับที่อยู่ระดับต่ำมีขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายใบ และมีขนาดเล็กลงไปทางปลายช่อ ใบประดับย่อยที่ฐาน วงกลีบรวม มี 2-3 ใบรูปขอบขนานมนป่องใสและติดคงทน วงกลีบรวมมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.1-0.2 ซม. สีเขียว หรือสีเขียวอมม่วง ออกดอกตลอดปี

ผล มีลักษณะกลม ขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-2.5 ซม. อยู่ภายในวงกลีบรวม แต่ละผลมีเมล็ดจำนวนมาก

ชะคราม ขึ้นได้ดีในดินเกือบทุกชนิด มักพบตามที่ราบโล่งที่เป็นดินเลนและดินที่มีความเค็มสูง ทนแล้งและความเค็มได้ดี

ภูมิปัญญา ใช้ต้นชะครามมาทำอาหาร เช่น แกงส้ม ยำ จิ้ม น้ำพริก ชุบไข่ทอด

แกงส้มชะคราม

ชะครามลวกกะทิ

ชะครามลวก

วิธีการ เก็บใบชะครามที่ขึ้นอยู่ทั่วไปตามคันดินแถบป่าชายเลน แล้วนำมาต้มแล้วเทน้ำทิ้ง เพื่อให้ความเค็มในต้นชะครามน้อยลงซัก 2 ครั้ง ต่อจากนั้นก็นำไปรูดเอาแต่ใบ จะนำไปแกงส้ม แกงคั่ว ยำ ซุปไข่ทอด หรือราดกะทิทานกับน้ำพริกเผาก็ได้ ซึ่งในการทำในแต่ละครั้งไม่ควรใส่น้ำปลาก่อนที่จะชิม เพราะความเค็มของใบชะครามซึ่งดูดน้ำเค็มขึ้นไปเลี้ยงต้น เพราะฉะนั้นต้องระวังเรื่องความเค็ม ซึ่งจะมีอยู่ตามธรรมชาติ และบางครั้งอาจไม่ต้องใส่น้ำปลาเลย

นาง บัญญัติ ทองอยู่

34/7 ม.2 ต.คลองตำหรุ อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000
อาชีพ แม่บ้าน ทำฟืน ทำไม้เข้มน และ เย็บจาก

โปรงแดง

เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก - กลาง สูง 7-15 เมตร โคนต้นมีพูพอนเล็กน้อยมีรากค้ำจุนขนาดเล็กรากหายใจรูปคล้ายเข่า อ้วนกลม ยาว 12-20 ซม. เนื้อไม้ดิน สีน้ำตาลอมชมพู เรือนยอดเป็นกลุ่มกลม สีเข้มน กิ่งสีเขียว มีช่องอากาศเล็กๆ เปลือกสีชมพูเรื่อ ๆ หรือน้ำตาลอ่อน เรียบถึงแตกเป็นสะเก็ด ต้นแก่มีรอยแผลเป็น ช่องอากาศ เห็นเด่นชัด สีน้ำตาลอ่อน

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม สลับทิศทาง เป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง แผ่นใบชี้ไปทางปลายกิ่ง รูปไข่กลับแกม

ดอก 5 กลีบ รูปขอบขนาน สีขาว

ผล ลูกแพร์กลับ ยาว 1-3 ซม. สีเขียวถึงน้ำตาลแกมเขียว เป็นผลแบบงอก ตั้งแต่ยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงหรือ ผัก รูปทรงกระบอก ขนาด 0.5-0.8 x 15-35 ซม. ปลายเล็กขยายใหญ่ ไปทางส่วนโค้งแล้ว สอบลแหลม มีสันแหลมตามยาว ผิวขรุขระ สีเขียว

ขอบขนานถึงรูปไข่กลับ ขนาด 3-8 x 5-12 ซม. ปลายใบป้านมน หรือเว้าตื้น ๆ ฐานใบรูปลิ้น ขอบใบหยักเป็นคลื่น ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้ม ท้องใบซีด ก้านใบยาว 1.5-4 ซม. หูใบยาว 1-3 ซม

ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามง่ามใบ แต่ละช่อมี 4-8 ดอก ก้านช่อดอกเรียว ยาว 1-1.5 ซม. ก้านดอกย่อยสั้น วงกลีบเลี้ยงยาว 0.5-0.7 ซม. กลีบเลี้ยงหยักลึก 5 กลีบรูปไข่ ยาว 0.4-0.5 ซม. แผ่นบานออก ปลายโค้งเข้าหาผลใบประดับ เชื่อมติดกัน ที่โคนหลอดกลีบเลี้ยง กลีบ

เมื่อแก่จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ห้อยลงในแนวตั้ง ออกดอกและผลเกือบตลอดปี ขึ้นอยู่ด้านในของป่าชายเลน ตามริมชายฝั่งแม่น้ำที่น้ำท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอและดินมีการระบายน้ำดี

ตะบูนขาว

เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก- กลาง สูง 8-20 เมตร ไม่ผลัดใบ ลำต้นสั้น แตกกิ่งใกล้โคนต้นมีพุ่มพองแผ่ออก คดเคี้ยวต่อเนื่องกับรากหายใจที่แบนคล้ายแผ่นกระดาน เปลือกเรียบบาง สีเหลืองแฉกเขียวอ่อน หรือสีน้ำตาลอ่อนถึงสีน้ำตาลแกมชมพู ลักษณะคล้ายต้นฝรั่งหรือต้นตะแบก เปลือกหลุดออกเป็นแผ่นไม่แน่นอน

ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก ชั้นเดียว ไม่มียอด เรียงสลับ ใบย่อยมักมี 1-2 คู่ เรียงตรงข้าม หรือเยื้องกัน

เล็กน้อย แผ่นใบรูปไข่กลับ ขนาด 2-5 x 7-14 ซม. แผ่นใบสมมาตร กัน ปลายใบกลม ฐานใบลิ้ม

ดอก ออกเป็นช่อที่ง่าม ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ยาว 3-8 ซม. แต่ละช่อมี 8-20 ดอก เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.2 ซม. เป็นดอกแยกเพศ ก้านดอกย่อยยาว 0.4-1 ซม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ยาว 0.2 ซม. กลีบดอก 4 กลีบไม่ติดกัน สีขาวครีม เกสรเพศผู้ 8 อัน ดอกมีกลิ่นหอมตั้งแต่ บ่ายถึงค่ำ

ผล ลักษณะกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 15-20 ซม. แบ่งเป็น 4 พู เท่าๆกัน แต่ละผลมี 7-17 เมล็ดลักษณะโค้งนูน หนึ่ง ด้าน กว้าง 6-10 ซม. ผลแก่สีน้ำตาลแดง คล้ายผลทับทิม ออกดอก- ผล ตลอดทั้งปี

ตะบูนขาว มักขึ้นปะปนกับพันธุ์ไม้ป่าชายเลนหลายชนิด เช่น ไม้พังกา หัวส้มดอกขาว ถั่วดำตาตุ่มทะเลและไม้ โกงกางใบเล็กเป็นต้นขึ้นได้ดีในน้ำกร่อยพบบ้างเล็กน้อยในบริเวณน้ำจืด

โกงกางใบเล็ก

เป็นไม้ผลัดใบขนาดกลางใหญ่สูง 20-40 เมตร เปลือกสีเทาดำ ผิวเปลือกเรียบแตกเป็นร่องเล็กตามยาวของลำต้น เติบโตกว่าร่อง ตามขวางเมื่อทุบเปลือกทิ้งไว้ สักครู่จะพบว่าด้านในของ เปลือกสีแสดอมแดง เรือน ยอดแคบรูปปิรามิด รอบๆ บริเวณโคนต้นมีรากค้ำจุนทำ หน้าที่พยุงลำต้นและมักมีราก

ค้ำจุนทำหน้าที่พยุงลำต้น และมักมีรากอากาศ ซึ่งเกิดจากกิ่งตอนบน เป็นจำนวนมาก

ใบ เป็นเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับทิศทางกัน แผ่นใบรูปรี หรือรูปขอบ ขว้างแกมรี ขนาดใบ 4-8 x 7-18 ซม. ฐานใบสอบเข้าหากัน คล้ายรูปลิ้ม

ปลายใบแหลมมีติ่งแหลมอ่อนเส้นกลางใบด้านท้องใบสีแดงเรื่อๆ ก้านใบอ่อนสีแดงยาว 1.5-3.5 ซม. หูใบที่ปลาย ยอดสีเขียวถึงสีแดงยาว 4-8 ซม. ใบเกลี้ยงท้องใบสีเขียวอมดำมีจุดสีดำเล็กๆ กระจายอยู่เต็มท้องใบ

ดอก ช่อดอกเกิดที่ง่ามใบ ช่อหนึ่งๆมี 2 ดอก ก้านช่อดอกใหญ่ ยาว 0.6-2 ซม. ไม่มีก้านดอกย่อย กลีบเลี้ยงรูปไข่ สีเขียวอมเหลือง 4 กลีบ เว้าเข้าด้าน ในปลายแหลมขนาด 0.6-0.8 0.8-1.5 ซม. กลีบดอก 4 กลีบร่วงง่ายรูปใบ ออกดอกในราวเดือนกันยายน-มกราคม

ผล รูปผลแปรงกลับ ผิวหยาบ ยาว 2-3 ซม. สีน้ำตาลเข้มจะงอกตั้งแต่ผลยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงซึ่งมักเรียกว่า "ฝัก" มีผิวเรียบสีเขียว ขนาด 1-1.2 x 20-40 ซม. มักโค้งงอทางด้านปลายฝัก โคนฝักหู่ เมื่อฝักแก่ส่วนของใบแรกที่ยื่นออกมา ยาว 1-2 ซม. ที่อยู่ระหว่างผลและฝักจะมีสีน้ำตาลแดงและฝักจะหลุดหล่นได้เอง ฝักแก่ ในราวเดือน เมษายน-ธันวาคม

โก่งกางใบเล็ก มักขึ้นได้ดีในบริเวณที่เป็นดินเลนอ่อน ไม่ลึกมากนัก มีน้ำทะเลท่วมถึงสม่ำเสมอ โดยเฉพาะพื้นที่ติดทะเล ปากแม่น้ำ ลำคลอง

ภูมิปัญญา มีอาชีพทำฟืนและทำถ่าน มาตั้งแต่เด็กตั้งแต่สมัยแม่มยังมีชีวิตอยู่ ต้นไม้ส่วนใหญ่ที่ตัดก็มี ประดู่ ตะปูน ต้นลู่ ต้นโก่งกาง ส่วนเย็บจากแล้วแต่ว่าลูกค้าจะมาสั่ง ส่วนที่ใช้ประโยชน์ได้นอกจากทำฟืนแล้วก็มีเปลือกของต้นประดู่ สามารถนำมาย้อมสีผ้าและอวนได้ แต่ทุกครั้งที่ไปตัดไม้ก็จะนำฟืนไม้ไปปลูกแทนที่หรือขยายพื้นที่ออกไปอีกเพื่อทดแทนต้นเก่าที่ตัดไป เพราะเป็นป่าของพวกเราเองถ้าไม่ปลูกเพิ่มอีกหน่อยก็ไม่มีไม้ให้ตัด

วิธีการ การนำเปลือกของต้นประดู่ มาย้อมผ้า แห และ อวน คือเราต้องทุบเปลือกของต้นประดู่ออกมา แล้วแต่ว่าของที่เราจะย้อมมากน้อยเพียงใด อย่างเช่น แหหนึ่งปาก เราก็จะใช้เปลือกประมาณ 1 ก.ก. นำมาต้ม ใส่ปีบจนเดือด สีของเปลือกไม้จะออกมาแดงเข้มและหลังจากนั้นก็ให้นำแหล่งไปต้มต่อทิ้งไว้ประมาณ ½ ชม หรือ 1 ชม ก็นำออกมาตากเป็นอันว่าเสร็จ ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายมาก

วิธีการ นำไม้โกงกางมาทำเป็นถ่าน เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มได้

ความภาคภูมิใจของศูนย์เรียนรู้ชุมชน (ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

เข้าเฝ้ารับพระราชทานพันธุ์กล้วยไม้ จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

รับโล่พระราชทานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง "อยู่เย็น เป็นสุข"

รับโล่รางวัลศูนย์เรียนรู้ชุมชนดีเด่น จังหวัดชลบุรี

รับรางวัลประกาศเกียรติคุณหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอเมืองชลบุรี

รับโล่รางวัลกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาอาชีพดีเด่น พื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทย ๒ ปีซ้อน

รับโล่รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ประจำปี ๒๕๕๑

รับโล่รางวัลหมู่บ้านประชาธิปไตยตัวอย่าง ประจำปี ๒๕๕๑

รับโล่รางวัลคนดีแทนคุณแผ่นดิน จังหวัดชลบุรี โครงการแทนคุณแผ่นดิน ปี ๒๕๕๖

รับโล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านสิ่งแวดล้อม ประจำปี ๒๕๕๖

